
גמלאות - פעילות ומגמות

3

הבטחת הכנסה

חוק הבטחת הכנסה נועד להקנות רשת ביטחון אחרונה למשפחות שאין להן הכנסות מעבודה או ממקורות אחרים או למשפחות בעלות הכנסות נמוכות (על פי התנאים בחוק). החוק נכנס לתוקף ב-1982 ושילב במסגרת אחידה את תמיכות הסעד ששילם בעבר משרד העבודה והרווחה ואת תשלומי ההטבה הסוציאלית ששילם הביטוח הלאומי לקשישים ולשאיירים. התשלומים ממומנים על ידי אוצר המדינה.

שנת 2023 נפתחה כהמשך למגמת ירידה במספר המשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה, כנראה בעקבות השיפור במצב הכלכלי ודעיכת משבר הקורונה בשנים 2021-2022. אולם בעקבות מלחמת חרבות ברזל נבלמה הירידה ברבעון האחרון של השנה. ברבעון השלישי מספר המשפחות המקבלות גמלה היה כ-59 אלף משפחות בממוצע לרבעון. ואילו ברבעון האחרון בעקבות המלחמה, הוא עלה לכ-66 אלף בממוצע לרבעון (תרשים 1). ב-2023 מספר המשפחות המקבלות את הגמלה היה כ-61 אלף משפחות בממוצע לחודש - ירידה של כ-8.5% לעומת 2022.

תנאי הזכאות לגמלה

לגמלה להבטחת הכנסה זכאים תושבי ישראל בני 20 ויותר החסרים מקור קיום או שהכנסתם נמוכה כמוגדר בחוק. הגמלה משולמת למשפחה (יחידים או זוגות, עם או בלי ילדים), תובעי הגמלה ובני/בנות זוגם (אם יש) נדרשים לעמוד במבחן תעסוקה, אלא אם כן החוק פוטר אותם מכך.

סכום הגמלה נקבע באחוזים מהסכום הבסיסי¹, בהתאם להרכב המשפחה ולמספר הילדים. בעבור ילד אחד או שני ילדים ויותר משולמת גמלה מוגדלת, ובעבור שלושה ילדים או יותר משולמת תוספת בעד הילד השלישי והרביעי בקצבת הילדים. שיעורי הגמלה עולים מגיל 55 עד גיל הפרישה. מי שהגיע לגיל הפרישה ומי שמקבל קצבת אזרח ותיק, שאירים או תלויים לפי חוק הביטוח הלאומי – הגמלה משולמת לו לפי קבוצת הגיל (ראו פרק **אזרח ותיק ושאיירים**).

1 הסכום הבסיסי הוא הסכום שלפיו מחושבות מרבית הגמלאות מינואר 2006. סכום זה מתעדכן ב-1 בינואר בכל שנה בהתאם לשינוי במדד המחירים לצרכן, המחושב בין נובמבר לנובמבר הקודם. ב-2023 הסכום הבסיסי לגמלה להבטחת הכנסה היה 9,493 ש"ח.

שינויי חקיקה 2017–2023

- בינואר 2017 נקבעה הקלה במבחן ההכנסות לאמהות עצמאיות² (יחידניות) המקבלות גמלה להבטחת הכנסה: שיעור הקיזוז מהגמלה של הכנסות מעבודה הגבוהות מהדיסריגרד (הסכום שאינו מובא בחשבון לצורך הקיזוז), הופחת מ-60% ל-25% עד 4,013 ש"ח (נכון ל-2023). מעבר לסכום שכר זה שיעור הקיזוז נשאר 60%. אמהות עצמאיות זכאיות למענק עבודה אם התוספת לגמלה בעקבות שינוי זה נמוכה ממענק העבודה. ההקלה במבחן ההכנסות וקיזוז התוספת לגמלה ממענק עבודה הופעלו כהוראת שעה לשנתיים, ובינואר 2019 הוארכה לשנתיים נוספות. עקב פיזור הכנסת בדצמבר 2020 חל דין רציפות החקיקה, והוראת השעה נשארה בתוקף אף מעבר לשנתיים. במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית לשנים 2020–2021 הוארך שוב תוקפה של הוראת השעה עד סוף 2022. בעקבות פיזור הכנסת שוב, ב-2022, חל דין רציפות החקיקה עד אמצע פברואר. החל באמצע פברואר 2023 הוראת השעה הפכה להוראת קבע ובוטל השילוב עם מענק עבודה.
- ממרץ 2020, במסגרת ההקלות שניתנו בשל מגפת הקורונה³, דמי האבטלה נחשבו להכנסה מעבודה או ממשלח יד, ורק לאחר ניכוי הסכום שאינו מובא בחשבון (דיסריגרד) בוצעה הפחתה לפי השיעור בחוק (לפני הוראת השעה הופחתו מהגמלה דמי האבטלה במלואם). תוקף הוראת השעה הוארך עד סוף 2021, ובמרץ 2022 הוארך שוב עד לסוף 2022. עקב פיזור הכנסת ב-2022 חל דין רציפות החקיקה עד אמצע פברואר. החל באמצע פברואר 2023 הוראת השעה הפכה להוראת קבע.

מקבלי הגמלה – מגמות ומאפיינים, 2003–2023

מספר המשפחות

מיוני 2003 עד דצמבר 2008 ירד ברציפות מספר המשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה. מגמה זו החלה עם החקיקה המחמירה ביוני 2003⁴ ונמשכה עקב ההשפעה המתמשכת של הקטנת ההכנסה המרבית המזכה בגמלה והשיפור בתעסוקה במשך בשנים 2004–2007 ובמחצית הראשונה של 2008. הפעלתם של מרכזי התעסוקה במסגרת תוכנית מהל"ב באוגוסט 2005 והתוכנית אורות לתעסוקה באוגוסט 2007 האיצה את המגמה.

ב-2009 מספר המשפחות בממוצע לחודש נשאר דומה ל-2008 כנראה בשל המשבר הכלכלי והעלייה באבטלה. מ-2010 חוץ מעלייה חד-פעמית קלה (0.6%) ב-2013, בין היתר בשל הרחבת הזכאות לגמלה גם לבעלי רכב, נמשכה הירידה וביתר שאת מ-2015 עד 2018 (4.5% עד 8.5% בהתאמה). ב-2019 התמתנה הירידה ומספר המשפחות המקבלות הבטחת הכנסה בממוצע לחודש בשנה זו (72.4 אלף) היה הנמוך ביותר מאז 1995.

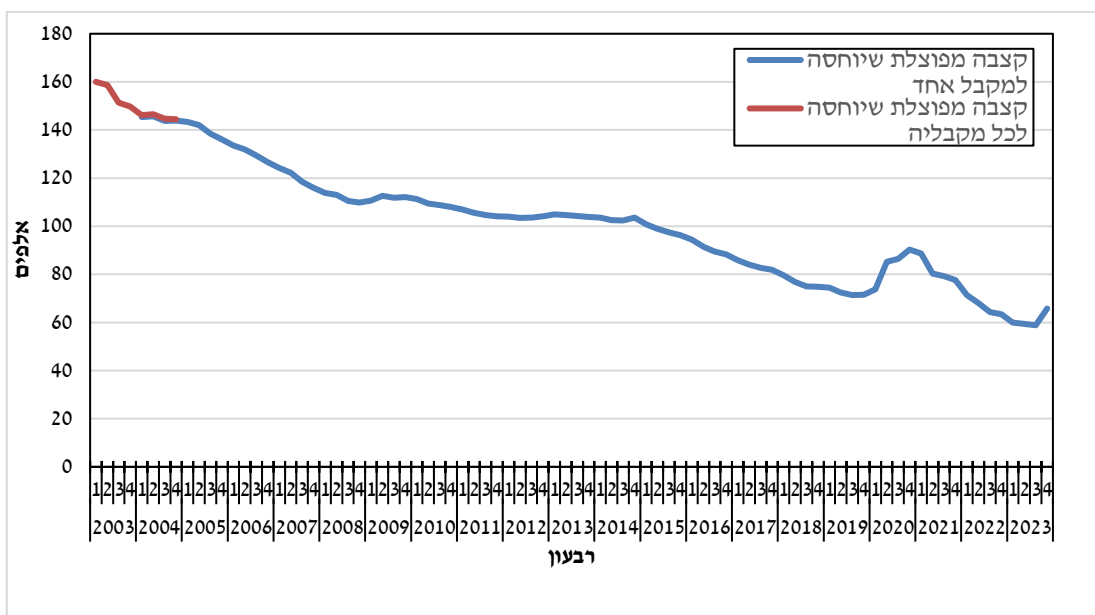
2 גם אבות עצמאים.

3 מענק לעידוד תעסוקה (הוראת שעה - נגיף הקורונה החדש), התש"ף-2020.

4 ראו גם סקירה שנתית 2002–2003. החקיקה התייחסה בעיקר לשינויים ברמת הגמלה, במבחן ההכנסות, במבחן התעסוקה וכן ביטול וקיצוץ הטבות נלוות המזכות בגמלה.

הבטחת הכנסה

תרשים 1: משפחות המקבלות הבטחת הכנסה לפי רבעון, 2003-2023 (אלפים)

לוח 1: משפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה (ממוצע לחודש), 2019-2022

השנה	סך הכל	
	מספרים מוחלטים	השינוי (%)
2019	72,446	-5.3
2020	83,821	15.7
2021	81,599	-2.7
2022	66,853	-18.1
2023	61,142	-8.5

שנת 2020 נפתחה בהמשך מגמת הירידה במספר המשפחות המקבלות ובפברואר הגיע מספרן לכ-70.5 אלף (תרשים 1). בהמשך השנה לעומת זאת, בעקבות מגפת הקורונה, נסק מספר המשפחות והגיע בדצמבר 2020 לכ-90.7 אלף (עלייה של 15.7% בממוצע לחודש בהשוואה ל-2019). עם דעיכת משבר הקורונה וההתאוששות במצב הכלכלי ירד מספר המשפחות והגיע לכ-74.2 אלף בדצמבר 2021 – ירידה של כ-18% לעומת דצמבר 2020, אך עדיין יותר ממספרן לפני

המגפה. ב-2022 ובתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 נמשכה מגמת הירידה, אך בעקבות אירועי אוקטובר שהובילו למלחמת חרבות ברזל היא נעצרה ברבעון האחרון לשנה זו. ב-2023 מספר המשפחות המקבלות בממוצע לחודש היה כ-61.1 אלף – הנמוך מהממוצע לפני מגפת הקורונה והנמוך מ-1992. שיעור הירידה בהשוואה ל-2022 – 8.5% (לוח 1).

הרכב המשפחה

מאז הקיצוץ החד בגמלה והחמרת תנאי הזכאות באמצע 2003 החלה ירידה מתמשכת במספר המשפחות המקבלות גמלה, וב-2023 הגיע מספרן לכ-38% ממספרן ב-2003⁵ (לוח 2). השינויים העיקריים ב-2003 היו: קביעת שני שיעורי גמלה לפי גיל (רגיל ומוגדל) והפחתת הגמלה למי שטרם מלאו לו 55 כאשר שיעור ההפחתה הגבוה ביותר היה למשפחות עם ילדים ולאחריהם לאמהות עצמאיות⁶; שינויים במדדים השונים של מבחן ההכנסות לזכאים שטרם מלאו להם 55 (דיסריגרד, שיעורי קיזוז וסכום קובע; שינויים במבחן התעסוקה כגון פטור מהתייצבות בשירות התעסוקה לאמהות לילדים עד גיל שנתיים במקום עד גיל שבע; ביטול עילת בלתי ניתן להשמה ועוד. בעקבות כך השתנה גם הרכב המשפחה של המקבלים: החמרת תנאי הזכאות פגעה בעיקר במשפחות שבראשן אמהות עצמאיות (למרביתן טרם מלאו 55) ושיעורן בקרב כלל מקבלי הגמלה ירד בהדרגה מ-33.2% ב-2003 ל-24.3% ב-2014 ומאז ועד 2019, עת הגיע ל-29.1%, היה בעלייה. בשנים 2020-2021, שנות משבר הקורונה, עם העלייה בהרכבי המשפחה האחרים ירד שיעורן ל-27.3%, ועם היציאה מהמשבר והתאוששות המשק בשנים 2022 ו-2023 שב שיעורן לעלות והגיע ל-31%. גם שיעור הזוגות עם ילדים ירד (מ-24.4% ב-2003 ל-16.4% ב-2022, וב-2023 הואצה הירידה והגיעה ל-14.8%). במקביל לירידה בהרכבי משפחה אלה עלה שיעור היחידים: מ-36.5% ב-2003 ל-46.7% ב-2012, לאחר מכן ירד במתינות עד 45.1% ב-2019, חזר לעלות בשנות הקורונה והגיע לכמחצית מהמקבלים 48.7%, ומאז התייצב על כ-45% גם שיעור הזוגות ללא ילדים עלה – מ-5.9% ב-2003 ל-8.9% ב-2019, ירד בשנות הקורונה ל-7.6%, שב לעלות ב-2022 וב-2023 הגיע ל-8.6%.

⁵ ראו סקירה שנתית 2003-2002.

⁶ גם אבות.

הבטחת הכנסה

לוח 2: משפחות המקבלות הבטחת הכנסה לפי הרכב המשפחה (מספרים ואחוזים) 2003, 2019-2023

סך הכל		הרכב המשפחה	השנה
אחוזים	מספרים		
100.0	160,006	סך הכל	2003
36.5	58,331	יחיד	
33.2	53,191	יחיד + ילדים	
5.9	9,468	זוג	
24.4	39,016	זוג + ילדים	
100.0	72,446	סך הכל	2019
45.1	32,670	יחיד	
29.1	21,087	יחיד + ילדים	
8.9	6,424	זוג	
16.9	12,265	זוג + ילדים	
100.0	83,912	סך הכל	2020
48.7	40,894	יחיד	
27.3	22,879	יחיד + ילדים	
7.9	6,630	זוג	
16.1	13,510	זוג + ילדים	
100.0	81,529	סך הכול	2021
48.7	39,671	יחיד	
27.3	22,254	יחיד + ילדים	
7.6	6,201	זוג	
16.4	13,403	זוג + ילדים	
100.0	66,853	סך הכל	2022
45.4	30,361	יחיד	
29.8	19,927	יחיד + ילדים	
8.7	5,799	זוג	
16.1	10,765	זוג + ילדים	
100.0	61,142	סך הכל	2023
45.5	27,800	יחיד	
31.1	18,999	יחיד + ילדים	
8.6	5,264	זוג	
14.8	9,079	זוג + ילדים	

נילות הזכאות

נוסף על שינויי הדמוגרפיה בקרב מקבלי הגמלה הסתמנו משנת 2003 גם שינויים בעילות הזכאות לגמלה (לוח 3):

- חלקם של מחוסרי התעסוקה בכלל המקבלים עלה עד 2013 וירד בעקביות מ-2014 עד 2019. בשנת 2020 עלה בכ-6% והגיע ל-57% מהמקבלים – תוצאה של חלק מההשפעות של מגפת הקורונה והסגרים. ב-2021 התאושש שוק העבודה ועם הירידה בכלל מקבלי הבטחת הכנסה ירד גם מספרם של מחוסרי התעסוקה, אך שיעורם עלה לכ-58%. מגמת ההתאוששות נמשכה גם ב-2022 ושיעורם ירד לכמחצית. ב-2023 שיעורם היה כ-46%.
- שיעור המועסקים בשכר נמוך⁷ בקרב המקבלים הבטחת הכנסה עלה בשנים 2016–2019, ירד ב-2020 ל-17.9% בכלל המקבלים, והוסיף לרדת ל-17% ב-2021. הסיבה היא פיטורים או הוצאה לחל"ת של עובדים בשכר נמוך בעת משבר הקורונה בשיעורים גבוהים יותר מאשר עובדים בעלי שכר גבוה, כפי שתועד גם בתקופות של משברים כלכליים אחרים (במקביל לעלייה בשיעור מחוסרי התעסוקה). ב-2022, עם ההתאוששות בשוק העבודה, עלה מחדש שיעורם לרמה של לפני מגפת הקורונה ל-21.3%. ב-2023 הוסיף שיעורם לעלות והגיע ל-22.7%.
- חלקן של אמהות לילדים קטנים (הפטורות ממבחן תעסוקה לפי התנאים בחוק) בכלל מקבלי הגמלה ירד עד 2012, ומאז נותר יציב למדי לאורך השנים כ-7%-8%, ב-2023 היה חלקן 7.4% בכלל המקבלים.
- שיעור המקבלים גמלה בגין הכשרה מקצועית או גמלה בגין אבחון מקצועי ירד – מ-2.5% במחצית הראשונה של 2005 ל-0.4%-0.5% בשנים 2013-2017, עלה ל-0.9% ב-2018 ומאז נמצא במגמת ירידה עד 0.1% בשנת 2023. גמלה בגין הכשרה מקצועית ניתנת למשתתפים בקורסים של האגף להכשרה מקצועית באמצעות שירות התעסוקה. גמלה בגין אבחון מקצועי ניתנת למי שהופנו לתוכניות שיקום, במרכזי שיקום מקצועיים או תוכניות בפיקוח משרד ממשלתי. ההפניה נעשית על ידי שירות התעסוקה או על ידי עובדים סוציאליים בקהילה.
- שיעור המקבלים גמלה בגין התמכרות לסמים או לאלכוהול או שהות בגמילה (שיקום) עלה באיטיות מ-2017 עד 2019, שבה הוא הגיע ל-3.4%. ב-2020 ו-2021 שיעורם ירד ל-2.8% ול-2.6% בהתאמה, בשל ההקלות שניתנו בהגשת תביעה בגין העדר תעסוקה. מכאן עולה שבקבוצת המקבלים בגין העדר תעסוקה יש גם זכאים לגמלה בגין גמילה או התמכרות. בשנת 2022 עם ההתאוששות במצב התעסוקה במשק שב שיעורם לעלות מ-3.0% ב-2022 והגיע ל-3.2% בכלל המקבלים ב-2023 הנמוך עדיין מרמתו לפני הקורונה.
- שיעור המקבלים גמלה בגין טיפול בבן משפחה חולה עלה לאורך השנים מ-1.0% ב-2003 ל-7.3% ב-2023 בכלל המקבלים.

7 שכירים שהכנסתם נמוכה מהקבוע בחוק ועצמאים בתנאים האלה: הם מקבלים ליווי לפתיחת עסק חדש מטעם משרד הכלכלה, והכנסותיהם ושעות העבודה השבועיות הן כפי שנקבעו בידי הביטוח הלאומי.

הבטחת הכנסה

לוח 3: התובעים הבטחת הכנסה ובני זוגם לפי עילת הזכאות. 2019-2023

ממוצע 2023		ממוצע 2022		ממוצע 2021		ממוצע 2020		ממוצע 2019		העילה
מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	
100	75,485	100.0	83,417	100.0	101,133	100.0	104,052	100.0	91,136	סך הכל
46.4	35,003	49.6	41,369	58.1	58,786	57	59,292	51.2	46,641	מחוסר תעסוקה
0.1	53	0.2	139	0.2	198	0.1	122	0.5	419	בהכשרה או אבחון
22.7	17,148	21.3	17,735	17	17,155	17.9	18,638	21.1	19,199	שכר נמוך
3.2	2,408	3.0	2,468	2.6	2,585	2.8	2,865	3.4	3,111	התמכרות או גמילה
7.4	5,570	7.5	6,270	7.1	7,225	7.2	7,489	7.8	7,079	הורה לילדים קטנים
7.3	5,495	6.3	5,223	4.8	4,832	4.4	4,617	4.6	4,203	מטפל בבן משפחה חולה
13.0	9,808	12.2	10,213	10.2	10,352	10.6	11,029	11.5	10,485	אחר

תעסוקה. בעלות על רכב והכנסות

- תעסוקה:** הירידה של מספר המשפחות המקבלות גמלה בשנים 2004–2008 לוותה באותן שנים בעלייה בחלקן של המשפחות העובדות בקבוצה זו, מ-25.5% ל-28.6%. בשנים 2009–2018 חלקן של המשפחות העובדות עלה וירד לסירוגין והיה ב-2018 36.4%. הירידה של מספר המשפחות המקבלות גמלה בשנים 2018–2019 לוותה באותן שנים גם בירידה בחלקן של המשפחות העובדות בקרבן כנראה כתוצאה משיפור במצב התעסוקה במשק, מ-36.4% ל-35.5%. בשנים 2020–2021, עם העלייה במספר המשפחות המקבלות גמלה בשל השפעת משבר הקורונה על התעסוקה, ירד חלקן של המשפחות העובדות והגיע ל-29.8% ב-2021 (המשמעות היא שלכ-70% מהמשפחות שקיבלו ב-2021 גמלה לא היתה הכנסה מעבודה, ולכן עלה שיעור המקבלים בגין חוסר תעסוקה). ב-2022 בעקבות השיפור במצב הכלכלי עלה מחדש שיעור המשפחות העובדות והגיע ל-36.4% (שיעור המועסקים עלה בתקופה זו בכלל המשק וגם בקרב מקבלי הגמלה להבטחת הכנסה). ב-2023 שיעור המשפחות העובדות הוסיף לעלות והגיע לכ-40% מכלל המשפחות המקבלות הבטחת הכנסה (לוח 4).

שיעור המשפחות ששכרן מעבודה 3,000 ש"ח ויותר במחירים שוטפים עלה והגיע ב-2023 ל-38.1%. העלייה אפיינה את כלל הרכבי המשפחה (לוח 5).

- בעלות על רכב:** מאוגוסט 2012 גם בעלי רכב זכאים לגמלה להבטחת הכנסה ובתנאי ששווי עד 44,611 ש"ח (ב-2023). כ-18% מכלל המשפחות המקבלות גמלה (11,753 משפחות) החזיקו רכב בדצמבר 2023 (לא כולל רכב לצרכים רפואיים) – 1,024 יותר מאשר בדצמבר 2022. לכמחצית (51%), כ-6,300 משפחות, סכום הגמלה נשאר בעינו למרות החזקת הרכב. למשפחות הנותרות הופחתה הגמלה ב-286 ש"ח בממוצע. כ-2,250 משפחות נוספות החזיקו רכב לצרכים רפואיים בדצמבר 2023 (לעומת כ-2,030 בדצמבר 2022).

לוח 4: משפחות בעלות הכנסה מעבודה לפי הרכב המשפחה (מספרים מוחלטים ואחוזים), 2019-2023

השיעור בכלל המשפחות (%)	מספר משפחות עובדות	הרכב המשפחה
		ממוצע 2019
35.5	25,767	סך הכל
20.7	6,764	יחיד
53.5	11,277	יחיד + ילדים
26.9	1,726	זוג
48.9	6,000	זוג + ילדים
		ממוצע 2020
31.1	26,113	סך הכל
17.9	7,338	יחיד
49.5	11,334	יחיד + ילדים
26.6	1,762	זוג
42.0	5,678	זוג + ילדים
		ממוצע 2021
29.8	24,325	סך הכל
17.4	6,921	יחיד
48.3	10,756	יחיד + ילדים
25.4	1,575	זוג
37.8	5,073	זוג + ילדים
		ממוצע 2022
36.4	24,357	סך הכל
21.3	6,476	יחיד
56.4	11,236	יחיד + ילדים
27.7	1,609	זוג
46.8	5,036	זוג + ילדים
		ממוצע 2023
39.9	24,394	סך הכל
23.9	6,658	יחיד
59.9	11,385	יחיד + ילדים
31.9	1,681	זוג
51.4	4,669	זוג + ילדים

הבטחת הכנסה

- הכנסות מגמלאות:** גמלאות מובאות אף הן בחשבון במבחן ההכנסות. ב-2023 היה שיעורן של המשפחות שהיו זכאיות לגמלאות נוספות מהביטוח הלאומי (לרבות דמי אבטלה, אך לא גמלאות מחליפות שכר אחרות) 4.0% בממוצע לחודש לעומת 5.0% ב-2022. הכנסתן החודשית הממוצעת מן הגמלאות היתה 2,454 ש"ח לעומת 2,289 ש"ח ב-2022. לכ-6,130 משפחות (10.0%) היתה ב-2023 הכנסה גם מעבודה וגם מגמלאות הביטוח הלאומי, בסכום ממוצע של 4,412 ש"ח למשפחה, לעומת 7,200 משפחות (10.8%) ב-2022. בהשוואה ל-2022 ירד מספר המשפחות שלהן הכנסה מגמלאות ומשכר, אך הכנסתן עלתה ב-360 ש"ח בממוצע. ירידה זו נובעת מהצמיחה בתשעת החודשים הראשונים של המשק והשיפור בתעסוקה, ובעקבות כך ירידה במספר המקבלים קצבאות ביטוח לאומי.
- הכנסות מהון או מנדל"ן:** בדצמבר 2023 היה לכ-1,600 משפחות (2.7% מן המשפחות המקבלות גמלה) הון שבגיניו הוקטנה גמלתם, לעומת 2.1% בדצמבר 2022. ההכנסה הממוצעת שנזקפה למשפחה כזאת היתה 148 ש"ח. לכ-765 משפחות היו הכנסה מעבודה וזקיפת הכנסה מנכסים פיננסיים – הכנסה מעבודה של 2,899 ש"ח בממוצע והכנסה מנכסים פיננסיים של 117 ש"ח בממוצע.

לוח 5: ההכנסה מעבודה של המשפחות המקבלות הבטחת הכנסה לפי הרכב המשפחה ורמת השכר, 2019-2023

הרכב המשפחה	השכר (ש"ח)					
	+3,500	3,500-3,000	3,000-2,000	2,000-1,500	1,500-1,000	1,000-1
ממוצע 2019						
סך הכל	21.2	9.6	39.9	16.3	6.9	6.1
יחיד	1.8	5	42.9	25.2	13.6	11.5
יחיד + ילדים	34.2	12.5	34.4	10.7	3.9	4.2
זוג	16.2	8.7	38.3	22.7	7.6	6.5
זוג + ילדים	20.0	9.6	47.3	14.9	4.7	3.5
ממוצע 2020						
סך הכל	18.3	8.1	32.8	15	8.4	17.4
יחיד	2.0	4.4	34.9	21.3	14.4	23.1
יחיד + ילדים	30.2	10.4	29.2	10.5	5.6	14.1
זוג	15.8	7.4	32.1	20.7	7.8	16.3
זוג + ילדים	16.6	8.7	37.5	14	6.4	16.9
ממוצע 2021						
סך הכל	21.1	9.1	32.8	14.7	8.2	14.1
יחיד	2.4	5.2	36.5	21.0	13.9	21.0
יחיד + ילדים	34.9	11.4	28.2	10.0	5.7	9.8

השכר (ש"ח)						הרכב המשפחה
+3,500	3,500-3,000	3,000-2,000	2,000-1,500	1,500-1,000	1,000-1	
16.8	8.5	33.1	20.2	7.6	13.8	זוג
18.7	9.7	37.3	14.2	6.3	13.8	זוג + ילדים
ממוצע 2022						
24.1	10.1	37.5	15.0	5.6	7.6	סך הכל
3.2	6.7	43.2	22.6	10.2	14.1	יחיד
38.2	12.1	31.2	9.7	3.7	5.1	יחיד + ילדים
19.1	8.3	37.3	22.0	5.5	7.8	זוג
21.3	10.4	44.4	15.0	4.0	4.9	זוג + ילדים
ממוצע 2023						
27.3	10.8	37.3	12.4	5.0	7.3	סך הכל
5.4	8.8	44.5	18.9	8.7	13.6	יחיד
42.0	12.1	29.4	8.0	3.6	4.9	יחיד + ילדים
22.3	8.7	37.8	20.2	4.6	6.2	זוג
24.4	11.0	46.0	11.1	3.1	4.4	זוג + ילדים

1,146 משפחות המקבלות גמלה (1.9%) היו בעלות נכסי נדל"ן בדצמבר 2023 (לעומת 2.1% בדצמבר 2022), וההכנסה הממוצעת שנוקפה לכך היתה 431 ש"ח. רק ל-9 משפחות שהיתה להן הכנסה מעבודה נוקפה הכנסה גם מנדל"ן וגם מהון.

רמת הגמלה

מהתפלגות הרכב המשפחות לפי שיעור הגמלה בדצמבר של כל שנה, עולה כי חלקם של היחידים בני פחות מ-55 וללא ילדים (המקבלים גמלה בשיעור רגיל) בכלל מקבלי הגמלה בשנים 2019-2018 היה כ-23%. בדצמבר 2020, שנת מגפת הקורונה, עלה חלקם ל-33%, ועם דעיכתה ב-2021 ירד חלקם והגיע לכ-26% בדצמבר. ב-2022 הוסיף השיעור וירד לכ-23% בדצמבר – לרמה של לפני משבר הקורונה. כתוצאה ממלחמת חרבות ברזל עלה חלקם והגיע ל-26% בדצמבר 2023. חלקם של יחידים בני 55 ויותר (המקבלים גמלה בשיעור מוגדל) נותר יציב בשנים 2018-2019 וירד במהלך הקורונה ב-2020 עקב עלייה בהרכבי משפחה אחרים. בשנתיים שלאחר מכן עלה וב-2023 ירד שוב לכ-20%. גם חלקן של האמהות העצמאיות בנות פחות מ-55 שהיה ב-2018-2019 כ-25% ירד ב-2020 ל-23%. מ-2021 חלקן שב לעלות וב-2022 הגיע ל-26.9% ונשאר יציב למדי בדצמבר 2023. שיעור הזוגות עם ילדים (המקבלים גמלה בשיעור רגיל) נותר יציב במשך השנים – כ-11%-12% (לוח 6).

הבטחת הכנסה

לוח 6: המשפחות המקבלות הבטחת הכנסה לפי הרכב המשפחה ושיעור הגמלה (אחוזים), 2019-2023 (דצמבר)

דצמבר 2023	דצמבר 2022	דצמבר 2021	דצמבר 2020	דצמבר 2019	הרכב משפחה
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
26.0	22.6	26.1	33	23.1	יחידה – שיעור רגיל
0.4	0.4	0.6	0.7	1.0	יחידה – שיעור מוגדל (פחות מ-55, "זכאים קודמים"*)
20.2	21.8	21.3	18.3	22.6	יחידה – שיעור מוגדל (+55)
26.8	26.9	25.1	23	25.7	אם עצמאית** (פחות מ-55)
5.5	6.2	7.5	6.6	8.1	זוג – שיעור מוגדל (+55)
11.2	11.2	12.3	12.1	11.4	זוג + ילדים – שיעור רגיל
					זוג + ילדים – שיעור מוגדל
0.3	0.4	0.5	0.5	0.8	(פחות מ-55, "זכאים קודמים"*)
3.0	3.5	3.5	3.1	4.2	זוג + ילדים – שיעור מוגדל (+55)
4.2	6.2	3.1	2.7	3.1	אחר

* מי שהחלו לקבל הבטחת הכנסה בשיעור זה לפני יוני 2003.
** גם אב.

רמת הגמלה והיקף התשלומים

ב-2023 עלו סכומי הגמלה ב-5.3%, בהתאם לעליית מדד המחירים לצרכן שעל פיו הגמלאות מעודכנות (בכל נובמבר לעומת נובמבר שעבר). במחירים ריאליים (מחירי 2023), המחושבים על פי הממוצע השנתי של מדד המחירים לצרכן, עלתה הגמלה ב-1.1%, ובמונחי השכר הממוצע נשחקה בכ-0.7% (לוח 7).

לוח 7: הגמלה להבטחת הכנסה במחירים קבועים וכאחוז מהשכר הממוצע למשרת שכיר*, לפי הרכב המשפחה. (ש"ח ואחוזים). 2019-2023

זוג עם 2 ילדים				אם עצמאית**		יחיד				השנה
שיעור מוגדל		שיעור רגיל		עם 2 ילדים		שיעור מוגדל		שיעור רגיל		
האחוז מהשכר הממוצע	במחירי 2023 (ש"ח)	האחוז מהשכר הממוצע	במחירי 2023 (ש"ח)	האחוז מהשכר הממוצע	במחירי 2023 (ש"ח)	האחוז מהשכר הממוצע	במחירי 2023 (ש"ח)	האחוז מהשכר הממוצע	במחירי 2023 (ש"ח)	
למבוגר במשפחה לא מלאו 55 שנה										
32.7	3,757	28.1	3,228	32.7	3,757	18.8	2,168	16.8	1,927	2019
30.8	3,792	26.4	3,256	30.8	3,792	17.7	2,187	15.8	1,944	2020
29.2	3,736	25.0	3,208	29.2	3,736	16.8	2,155	15.0	1,916	2021
29.9	3,664	25.7	3,147	29.9	3,664	17.2	2,113	15.3	1,879	2022
29.6	3,702	25.4	3,180	29.6	3,702	17.1	2,136	15.2	1,899	2023
לפחות אחד מבני המשפחה בן 55 או יותר										
41.5	4,769	41.5	4,769	42.6	4,902	20.9	2,409	20.9	2,409	2019
39.0	4,812	39.0	4,812	40.1	4,946	19.7	2,430	19.7	2,430	2020
37.0	4,741	37.0	4,741	38.1	4,874	18.7	2,394	18.7	2,394	2021
37.9	4,650	37.9	4,650	39.0	4,781	19.2	2,349	19.2	2,349	2022
37.6	4,699	37.6	4,699	38.1	4,831	18.7	2,373	18.7	2,373	2023

* על-פי הלמ"ס.
** גם אב.

משפחות שבהן 3 ילדים או יותר זכאיות לתוספת בעבור הילד השלישי והרביעי, המשולמת עם קצבת הילדים. כך, למשל, אם עצמאית ל-3 ילדים שטרם מלאו לה 55, המקבלת גמלה בשיעור 39% מהסכום הבסיסי (שהם 29.6% מהשכר הממוצע במשק), קיבלה בפועל – עם קצבת הילדים והתוספת בגין הילד השלישי – 35.1% מהשכר הממוצע, 4,387 ש"ח, בשנת 2023.

לוח 8: תשלומי הגמלה להבטחת הכנסה. 2019-2023 (ללא הוצאות מינהל, מיליוני ש"ח)

מחירי 2023	מחירים שוטפים	השנה
2,016	1,837	2019
2,271	2,056	2020
2,245	2,064	2021
1,830	1,756	2022
1,643	1,643	2023

הבטחת הכנסה

תשלומי הגמלה להבטחת הכנסה הגיעו ב-2023 ל-1.643 מיליארד ש"ח – ירידה ריאלית של 10.5% לעומת 2022 (לוח 8). הירידה ב-2023 נבעה בעיקר מהירידה של מספר המשפחות המקבלות גמלה (-8.5%, לוח 1).